

AB'de Sığır ve Dana Eti Ortak Piyasa Düzeni ve Türkiye Açısından Bir Değerlendirme

Adem AKSOY

Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Tarım Ekonomisi Bölümü, 25240 Erzurum (aaksoy@atauni.edu.tr)

Geliş Tarihi : 31.07.2006

ÖZET: AB'de ticareti yapılan ürünlerin tamamına yakını Ortak Tarım Politikası uygulama araçlarından birisi olan Ortak Piyasa Düzenine göre yapılmaktadır. Ortak Piyasa Düzenine dahil olan 22 adet ürün bulunmaktadır. Bu ürünlerden birisinde sığır ve dana eti ortak piyasa düzenidir. Türkiye'nin AB'ne uyum kapsamı içinde sığır ve dana eti ortak piyasa düzenlemesine uyum sağlaması gerekmektedir. Bu çalışmada AB'nde uygulanan sığır ve dana eti ortak piyasa düzenlemesine yer verilmiş, Türkiye'nin bu düzenlemelere uyum konusunda yapmış olduğu çalışmalar incelenmiş ve alması gereken önlemler tespit edilmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Avrupa Birliği, Ortak Piyasa Düzeni, Sığır ve Dana Eti

Common Market Organization as Beef and Veal in European Union and an Evaluation from the Point of View of Turkey

ABSTRACT: Trading of approximately all commercial products in European Union is done as to common market organization that is one of the application means of common agricultural politics. Twentytwo products are included in common market organization. One of these products is common market organization of beef and veal. Adaptation of Turkey to common market organization of beef and veal is necessary in frame of European Union. As a result, common market organization of beef and veal applied in European Union was evaluated and then studies on adaptation of Turkey related to these organizations were investigated, and measures to be taken by Turkey were determined in present study.

Keywords: European Union, Common Market Organization, Beef and Veal

GİRİŞ

Günümüzde halen tarım ülkesi olma özelliğini koruyan Türkiye'de hayvancılık alt sektörü bitkisel üretimden sonra ikinci konumda kalmasına karşın, stratejik önemi olan bir sektördür. Türkiye'nin AB'nin Ortak Tarım Politikasına uyum sağlayabilmesi için, tarımını alt sektörleri ile bir bütün halinde geliştirmesi, hayvancılığı geliştirmiş AB'ne karşı hayvancılık alt sektörünün de rekabet edebilir bir konuma getirmesi gerekir (Saner ve Çukur, 2005).

AB'ne tam üyelik durumunda tarım sektörü içinde özellikle hayvancılık alt sektörü büyük bir rekabet baskısı altında kalacaktır. AB'nin ilgili müktesebatına uyum sağlayabilmek için Türkiye hayvancılığına uygulanan politikalarda önemli değişiklikler olması kaçınılmazdır. Sektörün

yapısındaki önemli değişiklikler hızlı bir şekilde gündeme gelecektir.

TÜRKİYE VE AB'NDE SIĞIRCILIĞIN GENEL DURUMU

Türkiye'deki sığır sayısına bakıldığında 10 526 000 adet olduğu görülmektedir. Bu sayı AB sığır varlığının %12.3'nü oluşturmaktadır. Karkas verime bakıldığında Türkiye'nin AB'nin oldukça gerisinde olduğu görülmektedir. 2005 yılı verilerine göre AB'de 317 kg/baş verim alınırken Türkiye'de bu verim 197 kg/baş tır. Kesilen hayvan sayısının toplam sığır sayısı içerisindeki paylara bakıldığında AB'de bu pay %25.8 iken Türkiye'de %23.2'dir (Çizelge 1).

Çizelge 1. Bazı Kriterler Açısında AB ve Türkiye'nin Karşılaştırması

	AB (25)*		Türkiye**	
	2004	2005	2004	2005
Sığır Sayısı (1000 Adet)	86 411	85 805	10 069	10 526
Kesilen Sığır Sayısı (1000Adet)	23 130	22 165	1 857	2 442
Karkas Verimi (Kg/Baş)	314	317	196	197

Kaynak: *Anonim 2006a

** Anonim 2005a

Türkiye ve AB'de sığır eti tüketimi incelendiğinde Türkiye'de sığır eti tüketiminin 10 kg,

AB'de ise 20 kg olduğu görülmektedir. Türkiye'de bir çok hayvansal üründe kendine yeterlilik kavramından söz

edilememektedir. Ülkemizde hayvansal ürünlerde, üretim, tüketim ve dış ticarete ilişkin verileri dikkate alarak kendine yeterlilik durumuna bakıldığında Avrupa Birliğinin oldukça gerisinde olduğu görülmektedir (Aral ve Cevger, 2002).

AB ORTAK TARIM POLİTİKASI

Avrupa Birliği üyesi ülkelerin tarım politikalarının gerek ekonomik gerek siyasi anlamda ortak bir çerçevede yönetilmesi esasına dayanan Ortak Tarım Politikası (OTP), AB'nin ilk ortak politikası olmakla birlikte, halihazırda Birlik bütçesinin yarısını oluşturması bakımından AB'nin en önemli politikalarından biridir (Anonim, 2006b). AB Ortak Tarım Politikası (OTP)'nın esasları Roma Antlaşması'nda belirtilmektedir. OTP gereği üye ülkeler, tarım konusunda bağımsız politikalar uygulayamamaktadırlar. Çünkü birliğin aldığı kararlara uymak zorunluluğu bulunmaktadır (Anonim, 2001a).

OTP'nin temel amaçları şu şekilde verilebilir; (Anonim, 2002)

- üretim standartlarını ve tarım teknolojisini geliştirmek
- tarımsal üretim araçlarının etkili kullanımını sağlamak,
- Avrupa'daki tarımsal üretimin verimliliğini artırmak,
- piyasalarda istikrarı sağlamak,
- ürün arzının güvenliğini sağlamak,
- tarımdaki en önemli faktörlerden biri olan işgücünün optimum kullanımını sağlamak,
- geçimini tarım sektöründen sağlayan kesimlerin gelirini artırmak,
- tüketicilere daha gerçekçi ve uygun fiyatlar sunmak ve
- tarım ürünleri fiyatlarını bütün üye ülkelerde eşitleyerek, fiyatların üye ülkeler arasında haksız rekabete yol açmasının önüne geçmek.

OTP'nin amaçları daha sonra gündem 2000 ile yeniden düzenlenmiş olup reformun temelini, sorunlu sektörlerde destek fiyatlarının indirilmesi ve indirimler ölçüsünde üreticilere telafi edici ödemeler sağlanması, bu amaçla kırsal kalkınmaya yönelik yapısal önlemlerle üreticilerin desteklenmesi oluşturmaktadır (Anonim, 2001b). Gündem 2000 ile üreticilere doğrudan ödeme sağlayan bütün Ortak Piyasa Düzenleri (OPD)'ni kapsayan yeni bir tüzük belirlenmiştir. “Yatay tüzük” olarak adlandırılan bu düzenleme ile üreticilere doğrudan ödeme sağlayan bütün ortak piyasa düzenlemeleri tek bir kapsama alınarak hepsi için geçerli olacak bir takım ortak kurallar oluşturulmuştur (Sayın, 2003).

Gündem 2000 sonrasında ise 26 Haziran 2003 tarihinde topluluk tarım sektörünün finansmanına yönelik bir reform paketi kabul etmiştir. Reformla;

çevre, gıda güvenliği, hayvan refahı, iş sağlığı ve güvencesi standartlarına uyulması ve bunun yanında tarım arazilerinin çevre ve agronomik koşullara uygun bir biçimde korunması amaçlanmıştır. Reform kapsamında piyasa düzenlemeleri sadece süt, sığır eti, tahıl ve pirinç ile sınırlandırılmıştır. AB OTP dinamik bir yapıya sahip olup sürekli değişim içindedir. OPD de bu değişime paralel olarak geliştirilmektedir (Sayın ve ark., 2004)

AB ORTAK PİYASA DÜZENLERİ

AB Ortak Tarım Politikası'nın üç adet uygulama aracı vardır. Bunlar; Karar Mekanizması, Ortak Piyasa Düzenleri ve Pazar ve Fiyat mekanizmalarıdır. Bu araçlardan en önemlilerinden birisi Ortak Piyasa Düzenleri'dir.

Ortak Piyasa Düzenleri, ayrı ayrı her ürün için, o ürünün üretim ve pazarlama koşulları dikkate alınarak belirlenen düzenlemelerdir. Tarım ürünlerinin tümünün aynı üretim ve pazarlama şartlarına tabi olmaması nedeniyle birden fazla piyasa düzeni oluşturulmuştur. Bu sistemin sürdürülebilmesi için iç piyasada destek, dış pazarlara karşı da koruma mekanizmaları belirlenmektedir. Ortak Piyasa Düzenleri yapılırken malların serbest dolaşımı ve rekabetinin güvence altına alınmasına özen gösterilmektedir. Topluluğun ilk kurulduğu yıllarda tarım ürünlerinin yarısı ortak piyasa düzenleri kapsamında yer alırken bugün Ortak Piyasa Düzenleri topluluktaki nihai tarım ürünlerinin yaklaşık %90'ını kapsamaktadır.

AB’de ilk ortak piyasa düzeni 1962 yılında hububatta uygulanmıştır. Günümüzde OPD kapsamında; tahıllar, pirinç, nişastalı patates, zeytin yağı, şeker, süt ve süt ürünleri, proteinli bitkiler, yağlı tohumlar, şerbetçi otu, keten, kenevir, ipekböceği, kurutulmuş yem, yaş meyve-sebze, işlenmiş meyve-sebze, tekstil ürünleri, şarap, tütün, sığır-dana eti, koyun-keçi eti, domuz eti, kümes hayvanları ve yumurta olmak üzere 22 ürün bulunmaktadır (Anonim, 2004a).

Ortak Piyasa Düzenleri’ni üç başlık altında incelemek mümkündür:

- İç piyasada uygulanan düzenler:

Ortak Piyasa Düzenleri’ne dahil olan ürünlerin yaklaşık %70’i bu kategoride yer almaktadır. Ürün türüne göre farklılık gösteren bu sistemde ürün fiyatlarının belli bir seviyenin altına inmesi, Topluluğun müdahale kurumları tarafından yapılan müdahale alımları ile engellenmektedir. Düşük fiyatlı yabancı ürünlere karşı ise ithalat vergisi ya da ihracat iadesi uygulamaları yapılmaktadır.

- Dış rekabete karşı koruma düzenleri:

Bu mekanizma ile ürünlerin %20’sini kapsayan düşük fiyatlı yabancı ürünlere karşı gümrük vergileri ve fiyatların belirli bir düzeyin altına düşmesi durumunda da ek vergiler tahsil edilmektedir.

- Ürünlere doğrudan destek sağlayan düzenler:

Bu düzenler, Dünya Ticaret Örgütü'nce belirlenen hükümler uyarınca dış koruma mekanizması uygulanması mümkün olmayan ürünleri kapsamaktadır. Ayrıca toplam tarımsal üretimin %1'ini oluşturan ancak üretimi uzmanlık gerektiren ve bazı bölgelerin tek geçim kaynağını oluşturan ürünler için üreticilere yapılan yardımlar da bu başlık altında değerlendirilmektedir.

AB'de Sığır/Dana Eti Ortak Piyasa Düzeni

Sığır/Dana Eti OPD 5 Şubat 1964 tarihinde 6 kurucu Üye Devlet arasında anlaşmaya varılmış ve 27 Haziran 1968 tarihinde Sığır/Dana Eti OPD'ne ilişkin 805/68 sayılı tüzük yürürlüğe girmiştir (Anonim, 2006c).

Sığır/Dana eti OPD gerek üretim düzeyi gerekse istihdam oranı ve AB bütçesinden aldığı pay dikkate alındığında en önemli ortak piyasa düzenlerinden biri olarak kabul edilmektedir (Anonim, 2004).

AB'de Sığır/Dana Eti OPD'nin amacı; sığır yetiştiriciliğini yönlendirmek, sığır ve dana eti piyasasında istikrarı sağlamak, uluslararası pazarlarda rekabet etmek, bu piyasaların geleceğine ilişkin tahminlerde bulunmak ve et üreticilerine yeterli geliri sağlayabilmektir.

35 yılı aşkın bir süredir uygulanan 805/68 sayılı yönetmelikte zaman zaman günün koşulları doğrultusunda bazı değişikliklere gidilmiştir. Bu değişikliklerden biri AB'de 1980 sonrasında ortaya çıkan üretim fazlası ürünlerin bütçeye yük getirmesi nedeniyle 1985 yılında desteklerin yeniden düzenlenmesidir. 1988 yılında sığır/dana etine yönelik harcamalarındaki artış nedeniyle yapılan reformda da "garanti edilen azami miktar" mekanizması ile ürünün miktarının belirtilen eşiği aşması durumunda destek azaltılmıştır.

1992 yılı Mac Sharyy reformları ile OTP bütçesinde önemli bir paya sahip olan sığır/dana eti müdahale fiyatları düşürülmüş, üretici gelirindeki kayıplar doğrudan ödemelerle kapatılmaya çalışılmıştır. Bu telafi ödemeleri sığır yetiştiricilerine çeşitli prim ödemeleri şeklinde uygulanmıştır (Albayrak ve ark., 2004; Baş, 2004).

Sığır ve dana eti OPD, 17 Mayıs 1999'da düzenlenen Gündem 2000 reformları olarak ta adlandırılan 1254/1999 sayılı tüzük ile tekrar değişikliğe uğramıştır. Gündem 2000 reformları çerçevesinde; sığır etinde iç ve dış piyasa rejiminin yeniden düzenlenmesi, sığır eti ve ürünlerinin etiketlenmesi, ürün güvenliğinin sağlanması, pazar desteklerinin azaltılması, çevre koruma ile OTP'nin bütünleşmesi, sığır etinde özel piyasa desteğine ilişkin önlemlerin alınması amaçlanmış ve bunlara yönelik çeşitli komisyon tüzükleri devreye girmiştir.

Bu reformlar ile 1 Temmuz 2002 tarihine kadar müdahale kuruluşlarının sığır ve dana eti satın

alabilecekleri karara bağlanmıştır. Bu tarih sonrasında müdahale destek alımları yerine özel depolama yardımlarına ağırlık verilmesi öngörülmüştür.

Sığır eti ortak piyasa düzeninde hayvan türlerine göre dereceleme cetveli oluşturulmuştur. Sınıflandırma yağ içeriği (1=düşük, 2=ince, 3=orta, 4=yüksek, 5=çok yüksek) ve uygunluk (mükemmel, çok iyi, iyi, orta, zayıf) esasına göre yapılmaktadır. Derecelendirme cetvelinde genç boğa(A), erişkin boğa(B), kastre edilmiş sığır(C), inek(D) ve düve(E) olmak üzere beş farklı kategori bulunmaktadır. Bu kategorilere göre AB'de ortalama bir fiyat belirlenmekte, erişkin büyükbaş hayvanlara yönelik olarak belirlenen haftalık ağırlıklı ortalama fiyat AB'nde pazar fiyatı olarak tanımlanmaktadır (Anonim, 2001b; Anonim, 2006d).

Temel fiyat destek mekanizmaları müdahale alımları, özel depolama, prim ödemeleri gibi iç pazarı destekleme önlemleri, AB dışından ithalatı etkileyecek önlemler ve üçüncü ülkelere gerçekleştirilen AB ihracatına geri ödemelerdir.

Temel fiyat destek mekanizmaları aşağıdaki gibidir. (Anonim, 2006e; Anonim, 2006f; Anonim, 2006g);

Müdahale Alımları:

Sadece olağan dışı pazar koşulları ile karşılaşılması durumunda müdahale alımı yapılmaktadır. Bir üye devlette veya üye devletin bir bölgesinde kaydedilen ortalama pazar fiyatı arka arkaya iki hafta boyunca 1,560 €/ton'nun altına düşmesi durumunda müdahale yapılmaktadır.

Özel Depolama Yardımı:

Özel depolama yardımı belirli bir süre zarfında kendi imkanları ile sığır etini depolamayı kabul eden kişilere yapılan ödemeyi (2291 €/ton) içeren bir programdır. Bu program eti etkin bir şekilde pazardan çekmektedir.

Doğrudan Ödemeler:

Emziren İnek Primi: Üreticilerin sahip oldukları et ırkı ineklerin en az %80'nin yavrulu ve %20'sinin düve olması koşulları sağlandığında yıllık olarak ödenen bir primdir. 2004 yılı için 200 €/baş olarak belirlenmiştir.

Özel Sığır Eti Primi: 9 aylıktan itibaren her boğa için hayatı boyunca 1 defa veya, 9 aylık olunca bir kere ve 21 aylık olunca 2.kere olmak üzere, her öküz için hayatı boyunca iki kere olmak üzere her boğa için 210 € ve her öküz ve uygun yaş limiti için 150 € prim ödenmektedir.

Ekstansifleştirme Primi: Sığır eti özel primi ve /veya emziren inek primi alan üreticiler işletmenin hayvan yoğunluğu belirlenen sınırlar içinde ise; hektar başına 1.4-1.8 LU arası hayvan yoğunluğu için

40 €/baş ve hektar başına 1.4 LU’dan az hayvan yoğunluğu için 80 €/baş prim ödenmektedir.

Özel Boğa Primi: Sığır türünde 7 ayın üzerinde kastre edilmemiş erkek hayvanlara yaşamları boyunca sadece bir kez verilmektedir. Bu prim maksimum 180 hayvanla sınırlandırılmış ve 2004 yılı için 210 €/baş dur.

Kesim Primi: Bu prim ulusal tavanlar dahilinde üçüncü ülkeye ihraç veya uygun hayvanların kesimi

durumlarında verilmektedir. 8 aylıktan büyük boğalar, öküzler, inekler ve düveler, 1-7 aylık buzağılar ile karkas ağırlığı 160 kg’dan az olanlar büyükbaş hayvanlar için prim verilmektedir. Verilecek prim miktarı yetişkin büyükbaş hayvanlar için 80 €/baş ve buzağılar için 50 €/baş olarak belirlenmiştir

AB’de 1999-2006 dönemi itibariyle verilen primler Çizelge 2’de verilmiştir.

Çizelge 2. AB’de Büyükbaş Hayvancılığa Verilen Primler

Uygulamalar	1999	2000	2001	2002-2006
Müdahale Fiyatı (€/ton/karkas ağırlık)	2 780	2 594	2 410	2 224
Özel Boğa Primi (€/baş)	135	160	185	210
Özel Sığır Eti Primi (€/baş) (2 defa)	108.5	122	136	150
Kesim Primi (€/baş) (1-7 aylık buzağılar)	-	17	33	50
Kesim Primi (€/baş) (8 aylıktan büyük olanlar)	-	27	53	80
Ekstansifleştirme Primi (€/baş)	36	100	100	100
Emziren inek Primi (€/baş/Yıl)	145	163	182	200

Kaynak: Anonim 2003.

Mevsimden Çıkarma (sezon dışına özendirme) Primi: Kesimlerin yıllık otlatma periyodu dışında yapılmasını teşvik etmek için belirli koşullara bağlı olarak yılın ilk 23 haftasında sezon dışı kesilen hayvanlar için bir üye devletteki kesilen öküz sayısı; bir yılda, toplam yıllık erkek büyükbaş hayvan kesimlerinin % 60’ını geçerse ya da 1 Eylül-30 Kasım tarihleri arasında, bir yılda, toplam öküz kesimlerinin % 35’ini geçerse,

- yılın ilk 15 haftasında kesilen her hayvan için 72.45 €,
- yılın 16 ve 17.haftasında kesilen her hayvan için 54.34 €,
- yılın 18. ile 21.haftaları arasında kesilen her hayvan için 36.23 €,
- yılın 22. ve 23.haftalarında kesilen her hayvan için 18.11 €.

Dış Ticaret:

Ürünler için ithalat ve ihracat lisansları, ortak gümrük tarifesi uygulamasını, ithalatın Topluluk pazarını tehdit etmesi durumunda ilave vergi uygulanmasını, tarife kotaları uygulanmasını ve ihracat geri ödemeleri yapılmasını kapsamaktadır.

AB Ortak Tarım Politikası 2003 Yılı Reformu

2003 yılında gerçekleştirilen OTP reformu ile belirli hayvansal ürünler için yapılan doğrudan gelir desteğinin 2012 yılına kadar devam ettirilmesi ancak miktarının dereceli bir şekilde düşürülmesi ve yerine 2005-2006 yıllarında uygulamaya girecek olan ve her hayvansal ürün için geçerli olacak olan tek çiftlik ödemesi yapılması kararlaştırılmıştır. Böylelikle, ödemeler üretimden bağımsız hale getirilecektir.

Yine doğrudan ödemeler halk sağlığı, hayvan ve bitki sağlığı ile çevre ve hayvan refahı gibi belirli koşulların karşılanması durumunda verilecektir:

1 Ocak 2005 tarihinden itibaren Tek Ödeme Planı uygulaması getirilmiştir. Bunun yanı sıra besicilere yapılan doğrudan ödemeler 2005 yılında % 3, 2006 yılında % 4, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012 yıllarında da % 5’er olmak üzere düşürülecektir. Ayrıca 2003 reformu ile üye devletlere bir Entegre İdare ve Kontrol Sistemi, Tarım Parselleri Tanımlama Sistemi ile bir Çiftlik Tavsiye Sistemi kurması yükümlülüğü getirilmiştir (Anonim, 2006b; Anonim, 2006h).

TÜRKİYE’DE HAYVANCILIĞA YAPILAN DESTEKLER

Günümüzde hayvancılığa yapılan destekler genelde, yem bitkileri desteği, et ve süt teşvik primi şeklindedir. Et teşvik primi uygulaması 1990 yılında başlamış, 1994’te sona ermiştir. Ancak Tarım ve Köyişleri Bakanlığı, 15.06.2004 tarihinde ruhsatlı mezbaha ve kombinalarda kesilen hayvan sahiplerine karkas ağırlığı 190 kg ve üzeri olanlar için her kilogramına 1YTL teşvik primi verilmesi kararı ile et teşvik primi uygulamasını başlatmıştır (Anonim, 2005b).

01.01.1985 yılında başlayan yem bitkileri desteği bazı yıllarda kesilmesine rağmen günümüzde de devam etmektedir. Bakanlar kurulunun 24.02.2005 tarih ve “25737 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 2005/8503 Sayılı Hayvancılığın Desteklenmesi Hakkında Bakanlar Kurulu Kararı” çerçevesinde Çizelge 3’deki alanlarda hayvancılık desteklenmektedir (Anonim, 2006ı).

Çizelge 3. Tarım ve Köyişleri Bakanlığı 2006 Yılı Hayvancılık Destekleri

Hayvancılık desteğinin adı	Hayvancılık desteğinin türü	Destek miktarı
Gebe Düve Alımlarına İlişkin Destek Miktarı	Pedigrili	550 YTL/baş
	Saf ırk sertifikalı	275 YTL/baş
Suni Tohumlama Buzağlarının Desteklenmesi	Soy kütüğüne kayıtlı	140 YTL/baş
	Ön soy kütüğüne kayıtlı	80 YTL/baş
Süt Teşviği (Örgütlü üreticilerden soy kütüğüne kayıt yaptıranlara 1.5 Ykr ilave edilir)	Örgütlü üreticiler	5.5 Ykrş/litre
	Diğerleri	3 Ykrş/litre
Sağım Ünitesi, Soğutma Tankı ve Gübre Çukuru (Fatura bedelinin %40'ı)	Sağım ünitesi (en fazla)	200 bin YTL'nin %40'ı
	Soğutma tankı	Fatura bedelinin %40'ı
	Gübre çukuru (en fazla)	100 bin YTL'nin %40'ı
Yem Bitkileri Üretimine Desteklenmesi	Yonca	149.5 YTL/da
	Korunga	92 YTL/da
	Tek yıllıklar (örneğin Fiğ)	57.5 YTL/da
	Sırlıklık mısır	69 YTL/da
	Sırlıklık tek yıllıklar	63.25 YTL/da
	Yapay çayır-mera	110 YTL/da
	Tohum (yonca, korunga, fiğ)	1.5 YTL/kg
Hayvan Gen Kaynaklarının Desteklenmesi	Büyükbaş	325 YTL/baş
	Küçükbaş	55 YTL/baş
	Geliştirme amaçlı küçükbaş	25 YTL/baş
Suni Tohumlama Hizmet Desteği (Tohumlama yapanlara)	Kalkınmada öncelikli iller	36 YTL/baş
	Diğer iller	26 YTL/baş
Hayvan Kimlik Sistemi	Kulak küpesi	2 YTL/baş
Programlı Aşı desteklemesi	Şap ve Brucellosisi aşıları	0.5-1 YTL/baş

Kaynak: Yavuz ve Erdoğan 2006

Tarım ve Köyişleri Bakanlığı 2005-2013 yılları Hayvancılık Stratejisi çerçevesinde, besi sığırılığında, 170 kg olan büyükbaş karkas ağırlığının 250 kg'a 800 bin ton olan kırmızı et üretiminin 1.3 milyon tona, kişi başına kırmızı et tüketiminin 10 kg'dan 16 kg'a çıkarılması hedeflenmektedir. Bunun yanında yem bitkileri ekim alanının 1.2 milyon hektardan 4 milyon hektara, ot üretiminin de 23 milyon tondan 70 milyon tona çıkarılması hedeflenmektedir (Anonim, 2006g).

AB'NE UYUM AÇISINDAN TÜRKİYE'NİN BUGÜNE KADAR YAPTIKLARI

10 Mart 2001 'de Hayvan Islah kanunu çıkarılmış, 24338 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmıştır.

Tarım ve Köyişleri Bakanlığında ruhsatlı mezbaha, kombina ve kesimhanelerde Kontrol Hizmetlerinin Yürütülmesine İlişkin tebliğ 11 Kasım 2001 tarihinde Resmi gazetede yayımlanmıştır.

Sığırların tanımlanması, tescilli ve izlenmesine yönelik yönetmelik 28 Temmuz 2002 tarih, 24829 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır. Bakanlık, hayvan kimlik sistemi desteği kapsamında hayvan küpeleme işlemini ücretsiz yapmakta ve her küpe için 2 YTL hayvan sahibine ödeme yapmaktadır (Anonim, 2005b).

2003 yılında halk sağlığını korumaya yönelik olarak hayvanlarda bazı hormonların kullanılmasını yasaklayan iki tebliğ çıkarılmıştır. 26.7.2003 tarih ve 25180 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmıştır.

Avrupa Birliğine benzer şekilde, Ülke içindeki veteriner otoritelerini birbirine bağlayan bir İç Bilgisayar Sistemi, hayvan hareketlerinin kontrolüne yönelik bir Dış Hareket Kontrol Sistemi (AMİNO) ve bir Hayvan Hastalıkları Bildirim Sistemine (ADNS) ilişkin alt yapının oluşturulması için çalışmalar başlatılmıştır (Anonim, 2004b).

Ocak 2004’te 3285 sayılı Türkiye Hayvan Sağlığı ve Zabıta Kanunu değiştirilmiş, AB mevzuatına uyumlaştırılmıştır.

Nisan 2004’te hayvan hastalıklarının zorunlu olarak bildirilmesine ilişkin tebliğ kabul edilmiştir. BSE, Şap Scrapie hastalıkları için izleme programları hazırlanmıştır.

24 Haziran 2004’te “Hayvanların Korunması Kanunu 5199” çıkarılmıştır. 25509 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmıştır.

6 Temmuz 2004 tarihinde Tarımsal Üretici Birlikleri Yasası çıkarılmıştır. Yönetmelik kapsamında kırmızı et bazında kurulacak birliğin asgari pazarlanabilir et kapasitesinin yıllık 320 ton olması koşulu getirilmiştir.

Türkiye’nin mevcut sınır kontrol sisteminin AB üye ülke sistemlerine uyum göstermediği için ileride AB ülkelerine canlı hayvan ve hayvansal ürünler satışının sağlamak ve kaçak yollarla hayvan ve hayvansal ürün girişini engellemek için 2005 yılında Türkiye veteriner sınır noktaları oluşturulmuştur.

25.05.2005 tarihinde 25825 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan mezbaha ve kombinalarda sağlıklı üretimi teşvik etmek amacıyla çalışacak veterinerlerin desteklenmesine yönelik tebliğ çıkarılmıştır.

Hayvancılık işletmelerinin kuruluş, çalışma, denetleme usul ve esaslarına dair yönetmelik 09.08.2006 tarihinde 26245 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak çıkarılmıştır.

AB’NE UYUM AÇISINDAN TÜRKİYE’NİN YAPMASI GEREKENLER

Türkiye’nin AB OTP uyum sağlaması, hayvancılık sektöründeki yapısal farklılıkları giderebilmesine bağlıdır. Karkas verimlerine bakıldığında ciddi farkların olduğu görülmektedir.

Sanayinin yüksek et kalitesi ve dayanıklılık

özelliği nedeniyle karkas alımında kültür ırklarını tercih etmesi beside kullanılan hayvanların kültür ırkı ağırlıklı olmasını gerektirmektedir. Kaliteli ve yüksek verimli ırkların elde edilebilmesi amacıyla kurulan Damızlık Sığır Yetiştirici Birliklerinin iller bazında örgütlenmesi ile karkas verimi ve et üretiminde artışlar olacaktır. Böylece dışardan damızlık hayvan alımına gerek kalmayacaktır (Kaymakçı ve ark., 2005).

Türkiye’de son yıllarda yem bitkileri desteğinden dolayı yem bitkileri üretiminde artışlar olmuştur. Karkas veriminin artırılmasında kaliteli yem önemli rol oynamaktadır. Sığırlarda yem dönüşüm oranının artırılması önemlidir. Bu oran AB 15’lerde 5.5 iken Türkiye’de bu oran 7.5 ile 9 arasında değişmektedir. Türkiye’nin de AB’deki oranı yakalaması gerekmektedir (Anonim, 2006k).

AB’de sığır etinde bir dereceleme sistemi mevcut iken, Türkiye’de karkas derecelendirmesine gidilmemiştir. Türkiye’de sığır etinde sadece canlı ağırlık ve karkas randımanına göre hayvan pazarlaması gerçekleştirilmektedir.

Türkiye’de yem bitkileri fiyatlarındaki dalgalanmalar et maliyetini artırmaktadır. 2004 yılında AB’de sığır etinin kilogram fiyatı 2.6 € iken Türkiye’de 3.3 €’dur. Dana etinin kg fiyatı 2.7 € iken, Türkiye’de 3.7 € ‘dur (Anonim, 2005c).

AB’de sığır eti daha çok kooperatif yoluyla pazarlanmaktadır. Sözleşmeli besicilik yaygındır. AB’de güçlü örgütlenme yapısı yapısal sorunların çözümünde öncü rol oynamaktadır. Türkiye’de halen yetersiz bir örgütlenme yapısı mevcuttur. Et ve et ürünleri pazarlamasında yeterli paya sahip değillerdir. Pazarlamada kooperatiflerin payı %0.54’tür. AB’ne uyum kapsamında örgütlenmenin ve sözleşmeli besiciliğin yaygınlaştırılması gerekmektedir.

Sonuç olarak; Türkiye’de Sığırcılık alt sektörünün rekabet gücünü artırmak gerekmektedir. Bu da verimliliği arttırmak, işletmelerin yapısal değişimini sağlamak ve hayvancılıkta örgütlenmeyi teşvik etmekle sağlanabilir.

KAYNAKLAR

- Albayrak, M., Gülçubuk, B., Güneş, E., 2004. Uluslararası Tarım Politikalarının Türkiye’de Tarımsal Üretim ve Pazarlama Sistemlerinde Meydana getirdiği Değişimler, Türkiye VI. Tarım Ekonomisi Kongresi, s:26-36, 16-18 Eylül, Tokat.
- Anonim, 2001a. İzmir Ticaret Borsası, 2001 Yılı İktisadi Raporu Yayın No:75, İzmir.
- Anonim, 2001b. Avrupa Birliği’nin Ortak Tarım Politikası ve Türkiye’nin Uyum. İktisadi Kalkınma Vakfı Yayınları, İstanbul.
- Anonim, 2002. Avrupa Komisyonu Türkiye Temsilciliği. <http://www.deltur.cec.eu.int/abtarim.rtf>, 06 Mayıs 2002).
- Anonim, 2003. General for Agriculture, Reform of The Common Agricultural Policy. December. <http://ec.europa.eu.int> (25 Şubat 2006)

- Anonim, 2004a. Avrupa Birliği'nin Ortak Tarım Politikası, 15 Soruda 15 AB Politikası. İktisadi Kalkınma Vakfı Yayınları No:2, İstanbul.
- Anonim, 2004b. II. Tarım Şurası Çalışma Belgesi, T.C. Tarım ve Köyişleri Bakanlığı, 29 Kasım-01 Aralık, Ankara.
- Anonim, 2005a. T.C. Başbakanlık Türkiye İstatistik Kurumu, Tarımsal Yapı ve Üretim, Ankara.
- Anonim, 2005b. Sığır-Dana, Koyun ve Keçi Eti Ortak Piyasa Düzeni Alt Çalışma Grubu Raporu. Tarım ve Köyişleri Bakanlığı. Ankara.
- Anonim, 2005c. Ülkemiz Süt ve Kırmızı Et Hayvancılığında Mevcut Durum, Sorunlar ve Öneriler, www.tzob.org.tr (09 Ocak 2006).
- Anonim, 2006a. <http://epp.eurostat.cec.eu.int> (18 Kasım 2006).
- Anonim, 2006b. <http://www.deltur.cec.eu.int/default.asp?lang=0&ndx=12&mnID=2&ord=10 &subOrd=16> (12 Nisan 2006).
- Anonim, 2006c. http://www.odevsitesi.com/default.asp?islem=dok_indir&odevno=57300 (03 Mart 2006)
- Anonim, 2006d. Avrupa Komisyonu İnternet Sitesi. <http://ec.europa.eu.int> (15 Kasım 2006).
- Anonim, 2006e. Tüm Süt ve Damızlık Sığır Yetiştiricileri Derneği İnternet Sitesi. www.tusedad.org.tr (12 Ekim 2006).
- Anonim, 2006f. www.gidasanayii.com (12 Ekim 2006).
- Anonim, 2006g. Tarım Bakanlığı İnternet Sitesi. www.tarim.gov.tr (12 Ekim 2006).
- Anonim, 2006h. İktisadi Kalkınma Vakfı İnternet Sitesi. www.ikv.org.tr (26 Eylül 2006).
- Anonim, 2006i. "Hayvancılık Destekleri", <http://www.tugem.gov.tr/tugemweb/destekler.html> (12 Nisan 2006).
- Anonim, 2006k. "Unutturulan Gıda: Kırmızı Et" Sağlıklı ve Ucuz Kırmızı Et Projesi. <http://www.shp.org.tr> (25 Şubat 2006).
- Aral, S., Cevger, Y., 2002. Avrupa Birliği Ortak Tarım Politikasına Uyum Sürecinde Türkiye Hayvancılığında Alınması Gerekli Önlemler. Türk-Koop Ekin Derg. 6(21):18-33.
- Baş, E., 2004. Avrupa Birliği'nde Ortak Tarım Politikası Alanında 2003 ve 2004 Yıllarında Gerçekleştirilen Reformların Genişleme Süreci ve Türkiye'nin Adaylığı Göz Önüne Alınarak İncelenmesi (Uzmanlık Tezi), Avrupa Birliği Genel Sekreterliği, Tarım ve Balıkçılık Dairesi, Ankara.
- Kaymakçı, M., ve ark. 2005. Türkiye küçükbaş Hayvan Yetiştiriciliği Üzerine Teknik ve Ekonomik Yaklaşımlar, Türkiye Ziraat Mühendisliği VI. Teknik Kongresi, 2. Cilt, Ziraat Mühendisleri Odası, 3-7 Ocak, s:707-726, Ankara.
- Saner, G., Çukur, F., 2005. AB'de Sığır/Dana ve Koyun/Keçi Eti Ortak Piyasa Düzenleri ve Türkiye'nin Uyumu Açısından Değerlendirilmesi, Tarımsal Ekonomi Araştırma Enstitüsü. Yayın No:134, Ankara.
- Sayın, C., 2003. Türkiye'de Tarımsal Destekleme Politikaları. Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği Yayınları, Ankara.
- Sayın, C., vd. 2004. Avrupa Birliği'nde Yaş Meyve ve Sebze Ortak Piyasa Düzenlemesi ve Türkiye'nin Uyum Yöntünden Alması Gerekli Önlemler. Türkiye VI. Tarım Ekonomisi Kongresi, s:106-111, 16-18 Eylül, Tokat.
- Yavuz, F., Erdoğan, B., 2006. Hayvancılık destekleri, Pazarlama ve Örgütlenme, Erzurum İli Büyükbaş Hayvan Islahı Projesi, Çiftçi El Kitabı, s:39-45, Erzurum.